

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovo:
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7
Rokopisi se naj pošljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

Lisi za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo
Stane četrtletno: K 8000.—
Za Jugoslavijo
četrtletno: 25 Din
Posamezna številka 800 kron

Leto IV.

Dunaj, 23. januarja 1924.

Št. 4.

Jugoslavija in Italija.

Z velikim zanimanjem je gledal cel svet pričetkom januarja t. l. na beograjsko konferenco male antante, na sestanek doktorja Beneša z jugoslovanskim in rumunskim zunanjim ministrom. Istočasno ko so listi na dolgo in široko razpravljali o poteku beograjske konference, je jugoslovanski zunanji minister Ninčič presenetil svet z novico o sporazumu Jugoslavije in Italije v vseh spornih zadevah. Po izjavi ministra Ninčiča pripade Reka, mesto z drugim največjim trgovskim pristaniščem na Jadranskem morju, Italiji; reško pristanišče sme Jugoslavija uporabljati 50 let, da si medtem lahko zgradi v bližini Reke lastno luko. Delta, Baroš in nekaj hrvatskih vasi okrog Reke pripadejo Jugoslaviji. Jugoslavija dobi dalje otok Lastovo in meja v triglavskem gorovju se spremeni v njeno korist. V nasprotju z Ninčičevo izjavo stojijo italijanski listi, ki zadnji dve mejni spremembi v korist Jugoslavije zanikavajo. Dogovorjeno je tudi, da se 25. in 26. januarja sestanejo v Rimu Pašič, Ninčič in Mussolini ter da obiščeta jugoslovanski kralj in kraljica spomladi italijansko kraljevo rodbino.

Čeravno nam še vse točke sporazuma niso popolnoma znane, vendar je gotova stvar, da se bo napetost med Italijo in Jugoslavijo, ki je že več let sem razburjala vse evropske države, s pogodbo odstranila in da se pričinja za sosedna naroda ob Jadranu mirnejša doba.

Od postanka Jugoslavije do najnovejšega časa je Italija povsod in vselej nastopala pri-

krito in javno proti svoji sosedni Jugoslaviji. Najprej je Italija podjarmila čez pol milijona Slovencev in jih oropala vseh narodnih pravic, potem je delala proti Jugoslaviji na Koroškem; na Balkanu pa je ščuvala Bolgare in Albance proti Jugoslovanom.

Že od končane vojne sem so se vršila med Italijo in Jugoslavijo ne ravno prijateljska pogajanja radi meje ob Jadranskem morju. Ta pogajanja, ki so se večkrat prekinila in zopet pričela, so privedla do znane rapallske pogodbe, po kateri na bi Reka postala svobodna država. Ker je prebivalstvo na Reki jugoslovansko misleče, bi bila Reka kot svobodna država za Jugoslavijo, zlasti pa za hrvatski in slovenski narod, neprecenljivega pomena. Toda rapallska pogodba je splavala na željo Italije po morju. Italijani so že od nekaj znani kot prebrisani politični barantači; v vojnah navadno tepeni, so znali Italijani pri mirovnih pogodbah še vedno poraziti svoje protivnike. In tudi z novo pogodbo je baje gospod Mussolini zelo zadovoljen.

Ako se bo pogodba res izvršila v vsem obsegu in se bosta državi približali, potem bo sporazum tudi Jugoslaviji v veliko korist. Zakaj Jugoslavija in Italija se v marsikaterem oziru izpopolnjujeta. Kar Italija nima, ima Jugoslavija v obilni meri; že danes je Italija glavni konsument jugoslovanskega lesa, živine in žita, po sklenjenem sporazumu se bo trgovina med obema državama še povečala. S sporazumom sta se Jugoslavija in Italija na zunaj približali, ali bo to prijateljstvo seglo tudi globje v srca obeh narodov, dvomimo. Dokler bo Ita-

lijan kratil človeške in narodne pravice primorskim Slovincem, tako dolgo si pogodba ne bo osvojila jugoslovanskih src, ampak se bo smatrala za vsled razmer vsiljen diktat, ki bo obvezen samo za vodilne politike jugoslovanske države.

Bilčovški lov.

Dolgo smo molčali, a naprej ne moremo. Prisiljeni smo povedati javnosti, kako se postopa z nami s strani politične oblasti. Mogoče še bralci „Kor. Slovenca“ še spominjajo na poročilo v listu o našem občinskem lovu, ki so ga imeli v najem med jugoslovansko upravo domači posestniki. Takoj po prevzetju uprave po sedanji oblasti je bila pogodba med domačim lovskim društvom in občino od okr. glavarstva ovržena in lov je bil oddan do leta 1924 staremu najemniku J. Gsellmannu, trgovcu v Celovcu. Plačati bi moral 4800 K letne najemnine, a po dolgem pravdanju je prišlo celo tako daleč, da najemnik lova niti te svote ni plačal, ampak samo polovico, to je 2400 K. Razmere so se med tem predrugačile, denarna vrednost je padla in vsled tega je občina zahtevala, da se najemnina za lov zviša. Toda najemnik nikakor ni bil pripravljen, da bi kaj več plačal. Ko se mu je reklo, da se ga bo potom okr. glavarstva k zvišanju najemnine prisililo, se je pritajeno nasmehnil, ker dobro je imel vse pripravljeno in vedel je tudi, da vrana vrani oči ne izkljuje. V osebi bivšega okr. glavarja gosp. Rainerja, kakor tudi še v

PODLISTEK

Z. Z.:

Josef Friedrich Perkonig.

Da se bova poznala, gospod Josef Friedrich Perkonig: mlad, vesel študent sem, ki ima iz srca rad koroške doline in duše, pesmi in dekleta. Pridem včasih malo po svetu in se razumljivo — zanimam za renomé koroških Slovencev „im grossen Welttheater“. V kolikor nas svet pozna, smo na dobrem glasu. Le Nemci nas sodijo slabo, če so slišali ali brali o nas. Da pa je tako, je deloma vaša velika „zasluga“, gospod Josef Friedrich Perkonig.

Kdor bere vaše publikacije od „Maria am Rain“ do „Heimt in Not“, bo videl na južnem Koroškem par naivnih, upornih gorjancev, peščico ljudi brez samosvoje intelektualnosti in življenske sile. Nepotreben kamen spotike nekdanji nemški ekspanzivni politiki in nemirni Balkan v mirnem razvoju sedanje republike. Nesamostojna masa v napotju silnejši, ergo — sojena na smrt.

Ni moja naloga, zavračati trditve v „Heimt in Not“. Zadevo naj rešijo oni, ki jih slika knjiga kot fanatične roparske bande in jim na svetovnem forumu kviri vsak ugled. Samo duh, ki preveva knjigo od prve do slednje vrste, ni vedno pravi. Ugotavljam: v slikanju Roža in slovenskega Korotana sploh, v celi vrsti dogodkov in misli ni niti ene dobre besede o nas Slovincih na Koroškem. Ni ene misli, ki bi nudila spoznanje globoke individualnosti slovenskega življa. Po vaši knjigi veje skozi Rož svobode-željna nemška sapa, večno

hrepenenje Rožanov po združitvi z majko Nemčijo. Kar se tiče Roža, ali ste kedaj preštudirali plebiscitne številke Rožne doline? Se spomnili obenem na vrste nemških železničarjev in uradnikov? Se spomnili na dejstvo, da je jugoslovanski teror rodil celo pri zavednih le apatijo in odpor, nikdar ljubezen? In če vržete na tehtnico rožanske samoodločbe še stoletno zgodovino, kaj porečete k rožanskim plebiscitnim številkam?! Gospod Josef Friedrich Perkonig, ali ni vaša knjiga velika blasfemija na malem slovenskem narodu? Ali ni blasfemija na vas samem? Vi ste vendar Slovenec, gospod Josef Friedrich Perkonig. Da, toda slovensko čutili niste nikdar! Ne poznate slovenske pesmi, izrečno slovanske vibracije v rožanskih melodijah. Niste še videli slovenske prireditve, vsaj res doživeli je še niste. Idite enkrat med svečanske pevce, šentjanske igralce, bilčovške žene ali bruške tamburaše. Morda zavzveni druga struna v vas, morda se spomnite — davnih dni. Potopite se v slovensko dušo, morda boste poslej pisali in govorili o nas slovenskih Korošcih drugače.

Pred tedni sem sedel v slavnostni dvorani industrijske palače na Dunaju. Predaval je g. J. F. Perkonig o „Kärntens Freiheitskampf“. Po slikah iz nemškega dela Koroške so sledile karikature iz osvobodilnih bojev. Padle so trde besede na slovenske Korošce. Selani, vas so spoznali Dunajčani kot prav posebno fanatične, nahujskane gorjanske kmete. In so ploskali temu kurioznemu narodiču v dolgočasni republiki. Zaključil je g. J. F. Perkonig predavanje s kamnom na vse zavedne slovenske Korošce: „Es sammeln sich zehntausend Leute, die Oesterreich nie lieben werden, zu einer

fühlbaren Irredenta“. Končal je predavatelj s prav nietzsche-jansko pozo, z gesto močnega: „Aber es wird ihr Trotz gebrochen werden, wenn nicht anders, mit Gewalt!“

Gospod Josef Friedrich Perkonig, to ste vi govorili v času pohoda južnotirolskih žena v Rim, ki so šle prosit svobodo za južnotirolske Nemce v Italiji. V času, ko je protestiral cel nemški narod proti nasilstvom italijanskega egoizma. To ste izjavili vi, nemški pisatelj in inteligent, mož slovenske krvi!

Rajzajte med Vesco in Bilčovsem, ko prihaja mladina iz šole. Srečali boste otroke, ki vas bodo pozdravili z „Grüss Gott“, ki pa vas ne bodo razumeli, če jih boste nagovorili nemško. Vprašajte jih po domače, zakaj pozdravljajo nemško. Pa bodo djali: „Já, so šumoster ukazali“.

Pojdite na celovško gimnazijo in se potrudite k obligatni slovenski uri za slovenske prvošolce. Boste videli, da znajo prvošolci boljši slovensko kot profesor. Kaj porečete k temu, če je pred par leti učil slovenske osmošolce na celovški gimnaziji slovensčino gospod, ki se je začudil, da eksistira Grafenauerjeva literarna zgodovina. To v istem času, ko se je na kralj. gimnazijah v Sloveniji poučevala nemščina v nič manjšem obsegu kot na zveznih gimnazijah v Avstriji.

Dovolj. Kaj bi vas opozarjal na razne disonance na naši zemlji, se prepiral, kaj je prav in kaj ni! Saj svet je lep in velik, toda tudi navezan na postave in zakone. In eden takih zakonov je: „Und willst du nicht mein Bruder sein, so schlag ich dir den Schädel ein!“

Ali ni res, gospod Josef Friedrich Perkonig?

drugih več ali manj odličnih uradnikov na glavarstvu, pa je imel Gsellmann svoje najboljše zagovornike, katerim je bilo malo na tem, da ustrezajo zahtevam ene kmetske občine in posebno še tako slovenske občine kot je Bilčovs.

Občinski svet je torej sklenil, poslati glavarstvu prošnjo za zvišanje najemnine za obč. lov, kajti že po tedanji denarni vrednosti ni bilo treba najemniku ustreliti celo leto niti dveh zajcev in najemnina je bila plačana. Opirajoč se na razmere kot so v resnici bile in na dejstva, ki so jasno govorila, da se dela občini velika krivica, če ostane pri tako nizki najemnini, se je poslala imenovana prošnja celovškemu okr. glavarstvu. Cela občina je bila prepričana, da bo glavarstvo našo upravičeno zahtevo upoštevalo, kajti kaznovan je vsak, ki krade: še strožje se kaznuje hudodelstvo nasilnega ropa, in če najemnik lova proti volji občanov, katerih lastnina je lov, lovi in strelja zverino, ki se živi od nas, ne da bi hotel, ne rečemo celo resnično vrednost, vsaj vrednosti lova odgovarjajočo odškodnino plačati, potem tudi mi imenujemo to tatvino, imenujemo to nasilno ropanje, četudi se vrši pod pretvezo, da je tako postavno, ali pa da se to vrši pod zaščito okrajnega glavarstva. Pa kaj stori glavarstvo? Po dolgem cincanju pride odgovor, da ni postave, ki bi zvišanje lovske najemnine predvidevala. Stvar je romala na deželno vlado, pred bivšega dež. glavarja Grögerja, tudi tam ni bilo postave, a obljubilo se je, da bo taka postava v kratkem sklenjena. In res, po daljšem čakanju je zagledala postava beli dan, in tedaj seveda je bil pozvan Gsellmann k pogajanju k obč. uradu. Prišel je, a njegova ponudba je bila tako nizka, da ji njo ni mogel biti občinski odbor zadovoljen. Zopet je romala prošnja, opirajoča se na novoizdano postavo deželne vlade na glavarstvo, seveda tisto glavarstvo, ki bolje zastopa interese enega velikega celovškega trgovca nego kmetskega ljudstva. Župan Lorenc Šelander je osebno nesel prošnjo pred glavarja. Ko je ta vlogo prebral in videl, da se zahteva za lov 2.000.000 K letne najemnine, se je prijel za glavo in rekel, da so Bilčovščani zmešani, ker zahtevajo dva milijona za svojo jago. V resnici je bila tedaj cena za eno lisičjo kožo 400.000 K, ali celo že več, in ta cena se je stopnjevala od dne do dne. Vloga je bila vendar sprejeta in oddana deželni kulturnemu svetu in društvu za zaščito lovišč v pretres in ocenitev lova. Nam se zdi, da ne pretiravamo z domnevo, da je tudi ta dva faktorja skušal dobiti Gsellmann pod svoj vpliv.

Cela zadeva je res preromala določeno pot. Končno je prišel odgovor, glasom katerega je bil naš lov, kojega najemnina je znašala pred letom 1914 450 K, cenjen samo 67, to je sedem in šestdeset zlatih kron. Občinskemu predstojništvu se je zdela ta svota samoumevno prenizka in je vsled tega poslalo deželni vladi priziv zoper odlok okrajnega glavarstva. Tam je bil priziv zavrnjen in odlok okrajnega glavarstva potrjen. Ko je zlata krona notirala najnižji kurz, je Gsellmann poslal občini najemnino, ki je znašala 960.000 papirnatih kron.

Ko je prišel zopet rok za plačevanje najemnine za l. 1923/24, se je občina zopet obrnila do okr. glavarstva s prošnjo, naj vendar sedaj nekaj ukrene, da se najemnina zviša. Pa zopet nas je glavarstvo lepo potolažilo, češ, razmere se niso od zadnje cinitve lova prav nič predrugačile, vrednost denarja je ista in tudi najemnina ostane pri 67 zlatih kronah. Zopet je romal priziv na deželno vlado in bil zavrnjen.

Ogromne večine naših občanov se je polastilo silno ogorčenje. Od vseh strani so se slišali glasovi, da po poteku najeminske dobe leta 1924 lov ne sme več dobiti v roke ne Gsellmann niti kak drug celovški gospod, ampak lov naj se da v najem domačinom. Radi tega je občinski odbor na eni svojih sej sklenil, da ga prevzame občina sama. Imenovan je bil za to že najemnik, ki bi občino zastopal. Ker bi bil tedaj lov pravzaprav v rokah cele občine in bi čisti dobiček lova tekkel v občinsko blagajno, se je določila čisto nizka najemnina 500.000 K ter prispevek za ubožni sklad občine 500.000 K. Torej skupno več kot je dal dosedanji najemnik. Sklep obč. zastopa se je raz-

glasil in določil se je 14dnevni rok za prizive proti temu sklepu. Ker istih pri občini ni bilo vloženih, se je zadeva poslala glavarstvu v odobrenje. Toda glavarstvo je zahrbtno — brez vednosti občine — sprejelo priziv proti omenjenemu sklepu, ki se je opiral na podpise nekaterih tuk. davkoplachevalcev. Značilno je pa pri teh podpisih to, da je bil med njimi tudi podpisan obč. odbornik, ki je prej tudi podpisal sklep obč. odbora. — Res človek, ki menja svoje mnenje kot berač sukno. Seve je ta pristaš Bauernbunda. — Vso zadevo je potem odstopilo glavarstvo deželni vladi. Ko se je župan šel informirat, bo li zadeva pri deželni vladi odobrena, je zvedel, da ne. Vsled tega je šel na glavarstvo vprašat za svet, kako naj bi se postopalo, da bo zadeva končno enkrat rešena in odobrena. Sedanji okr. glavar gosp. Wolfseger je dal županu navodila, in sicer: Ustanovi naj se lovska družba, kateri naj da občina lov v najem. Kot najemnino naj se določi svota 5 milijonov kron, ker je tedaj gotovo, da glavarstvo to potrdi in pride lov v roke domačinov.

Vabilo!

Slovenska krščansko-socialna zveza za Koroško priredi na

svečnico dne 2. februarja in v nedeljo dne 3. februarja v Št. Janžu v Rožu izobraževalni tečaj

s sledečim sporedom:

Na svečnico:

- I. Govor: Pomen izobrazbe na podlagi organizacije (g. P. točnik).
- II. " Svetovno politično, posebno srednjeevropski položaj (Aichholzer).
- III. " Moderno gospodarstvo (Mons. Podgorc).

V nedeljo:

- I. Govor: Razni svetovni nazori in njih stališče do krščanstva (č. g. Sekol).
- II. " Žensko vprašanje (mil. prost. Limpel).
Med tem je za moške:
a) Agrarna politika (posl. Poljanec).
b) Čebelarstvo (g. Herzele).
- III. " O zdravstvu: Prva pomoč v nezgodah (dr. Petek).
- IV. " Zdravstvo in abstinenca (č. g. Starc).
- V. " Naše delo in naši ideali (dr. Zeichen).

Po tečaju se bodo razkazovale skioptične slike. Vabilo na tečaj vse ukažejne Slovence, posebno člane rožanskih in srednjekoroških izobraževalnih društev.

Začetek predavanj bo dopoldne po sv. maši, ki se prične ob 8. uri in pop. po blagoslovu. V nedeljo bo sv. maša tudi ob 11. uri. Odbor: Slov. kršč. soc. zveze za Koroško.

9

Kot je okrajni glavar nasvetoval, tako se je tudi zgodilo. Občinski odbor je ponovno sklenil, da se da lov v najem bilčovški lovski družbi za 350 zlatih kron. Zopet se je določil 14dnevni rok za prizive, a ni bilo nobenega vlagatelja. Zopet je romala lovska zadeva na glavarstvo. Vse je bilo v redu. Toda glej, kljub temu da je bil od občine določen 14dnevni rok za prizive in bi se, če sploh obstoji občinski red, ki predvideva, da je občina samoupravna in ima pravico do takega določevanja, kak priziv, ki pride vložen šele pozneje, tudi od glavarstva ne smel več sprejeti kot veljaven, se je pri glavarstvu zopet zahrbtno vloženi rekurz sprejel kot veljaven. Z ozirom na ta priziv si je hotelo glavarstvo umiti roke in je odstopilo vso zadevo deželni vladi. Zopet je šel župan na glavarstvo vprašat, čemu da zadeva ni bila odobrena. Okrajni glavar je svojo besedo obrnil in rekel: Stvar ne gre tako naglo, lov se mora šele ceniti itd.

Sedaj pa pravimo mi: Ko smo zahtevali mi zvišanje, se nam je reklo, da se denarna vrednost prav nič ni spremenila in da lov ni več vreden kot 67 zlatih kron. Seveda se je tedaj šlo za Celovčana Gsellmanna. Danes pa, ko se gre za nas, in mi damo za lov 350 zlatih kron, pravi glavarstvo, da bo še enkrat cenjeno. —

Zadeva bo gotovo vsem jasna če povemo, da je bil priziv napravljen tako, da ga je z enim očesom videl tudi Heimatdienst. Predbaciva se v rekurzu celo plebiscit, pisan je pa na šestih straneh. Tu se vidi, da se ne gre samo za lov, ampak tudi zato, če smejo občani ene slovenske občine priti do kake pravice. O izidu cele zadeve bomo še poročali.

POLITIČNI PREGLED

Delitev davkov. Že cel teden se vleče spor o noveli k delitvi davkov. Omenili smo že v zadnji številki, da je od tega odvisno redno poslovanje parlamenta. Po uzakonitvi novele bi dobila vlada neomejeno pravico razpolaganja z dohodninskim davkom in z davkom na bančni denarni promet; oba davka sta pripadala doslej deželam. V zameno bi dobile dežele na 2% zvišan davek na blagovni promet in poleg tega še nekaj odstotkov za občine. Vlada je pozvala na Dunaj čez 100 politikov, vse deželne glavaje in finančne poročevalce dežel, da se pogajajo s finančnim odborom in vlado. Do sporazuma še ni prišlo, pač pa se je sestavil poseben odbor, ki bo načrt dalje proučeval. — Vlada je dovolila železniškemu generalnemu ravnateljstvu, da sme po potrebi zvišati železniške tarife. Mogoče ne bo treba čakati dolgo na podraženje železnic. — Dr. Seipel pojde na obisk v Bukarešto.

Nemčija. Nemško-francosko in nemško-belgijsko razmerje postaja čimdalje bolj povoljno. Nemčija ves čas po svetovni vojni do zadnjega časa ni imela ne v Parizu ne v Bruslju svojih poslanikov. Razmerje do Francije in Belgije se je v toliko že zboljšalo, da je pred kratkim nemška vlada imenovala za svojega pariškega poslanika dosedanjega odpravnik poslov v Hoescha, za svojega poslanika v Bruslju pa v. Kellerja, dosedanjega nemškega poslanika v Beogradu. — V zasedenem ozemlju je bil ubit vodja separatistov v Pfalzu Heinz Orbis. Med večerjo v gostilni so ga menda napadli drugi voditelji separatistov. Napadalc so pri begu ustrelili še več drugih oseb. Vsled tega je prišlo do krvavih spopadov med separatisti in prebivalci v Speyerju. Razločevati moramo tukaj dve struji: ena je za okrepitev rajha, drugo — separatistično — pa podpirajo francoske oblasti in smatrajo avtonomno separatistično vlado za izraz ljudske volje. V resnici ni tako; skoro 90% prebivalstva Pfalze je proti separatistom in se jim uklanja le s silo. Kot talci za umorjenega voditelja avtonomne vlade so bili prijeti župan in 6 visokih uradnikov v Speyerju, promet se je ponoči popolnoma prepovedal, renski mostovi zaprli in prepovedalo upotovanje oseb, ki ne stanujejo v zasedenem ozemlju. Truplo umorjenega Heinza Orbisa se ni smelo pokopati v blagoslovljeno zemljo. Čeravnó gospodarijo separatisti tako nasilno, da izganjajo in pretepajo celo ujetnike in kaznjence, se francoske oblasti zato ne zmuji. Angležom se je to vladanje končno vendar že preneumno zdelo in zahtevali so mednarodno preiskavo položaja in zakonitost separatistične vlade. Francija se je temu sicer močno uprla, a pomagalo ni nič. Anglež Clives je dogodke poučaval in poslal poročilo v London, ki za Francoze ni preveč laskavo, da separatistično gibanje ni izraz ljudske volje. Vse kar je prav; malo skupina s pomočjo tuje vlasti vendar ne more trajno vladati nad 800.000 prebivalci v Pfalzi proti volji večine. — Stokovnjaška komisija je začela proučavati nemške finance in plačilno zmožnost. — Na generala Seeckta nameravani atentat se je pravčasno razkril in krivec prišel pod ključ. — Z rentno marko, ki jo je uvedla sedanja nemška vlada, pa se notranje razmere vedno bolj izboljšujejo. Cene vseh potrebščin so se že popolnoma prilagodile novo vpeljani denarni ednici ter so 100 do 150% višje, kot so bile pred vojno. Ljudje imajo malo denarja, toda ta, kar ga imajo, ima stalno vrednost.

Grof Bethlen o zunanjem posojilu. Ministrski predsednik Bethlen je nepričakovano poročal o uspehih svojih pariških posvetovanj za zunanje posojilo. Razložil je obseg in pomen

protokolov in naglasil, da ne vsebujejo nikakih tajnih pogojev in predpogojev. Omenil je, da bo morala Madžarska sama nositi glavna bremena za gospodarsko obnovitev dežele, ker jo smatrajo inozemski odločilni faktorji za bogato in rodovitno državo, ki v marsičem prekaša avstrijsko republiko. V svojem govoru o reparacijah je Bethlen pojasnil postopanje vlade in njene govore. Končno je pozval zbornico, naj ne zavzame tozadevno nobenega stališča, dokler ne pride v reparacijski komisiji do končno veljavne rešitve o predlogih finančne komisije Društva narodov. Njegov govor je opozicija sprejela z ugovori, poslanci vladne večine pa so ga sprejeli hladno.

Madžarsko posojilo zagotovljeno. Še pred kratkem so prihajale iz Londona, kjer zaseda sedaj odbor za madžarska vprašanja, vesti, da bi se imelo vprašanje mednarodnega posojila Madžarski odgoditi, ker so nastale nepremostljive zapreke. Londonska konferenca ima sestaviti politična jamstva, ki jih zahteva mala antanta, odgovoriti na Madžarske ugovore proti mednarodni kontroli nad zastavnimi predmeti in določiti generalnega komisarja. Zadnji čas je prišlo med Bethlenom in malo antanto do sporazuma glede vojaške kontrole, po katerem bo mala antanta zastopana samo posredno potom zastopnikov vojaškega odbora. Sanacijski načrt se ima izvesti v 20 letih, za kar bo stavila Madžarska dohodke z gotovih davkov in iz žetve na razpolago za reparacijske obveznosti.

Program nove grške vlade. Po običajni prisegi zvestobe domovini, kralju in ustavi so se ministri sestali k seji pod predsedstvom Venizelosa. Venizelos je razložil smernice nove vlade. Predvsem je naglasil potrebo, da se uvede plebiscit, ki mora biti svoboden. Sedanja vlada nudi po njegovem mnenju boljše garancije, ker pozna tako skrajna levica njeno mnenje proti vsaki nasilni spremembi režima in skrajna desnica njene demokratične ideje. Naglasil je potrebo, da se uvede poštna uprava in prihranijo nepotrebni izdatki. Končno je izjavil, da ostane v vladi samo začasno. Tisk je z zadoščenjem pozdravil novo vlado in jo nazval „velikim“.

Venizelos vodja Grčije. Grški ministrski predsednik Venizelos je poslal Pašiču pozdravni brzojav, v katerem naglašja svoje prijateljstvo in udanost njemu nasproti. Anglija je obnovila diplomatske stike z Grško. Grški oficirji se ne smejo več ukvarjati s politiko. Glede plebiscita je Venizelos prevzel vse garancije, da poteče mirno. Ljudstvo naj se odloči za monarhijo ali za novo dinastijo.

Reško vprašanje rešeno. Jugoslavija in Italija sta se politično popolnoma sporazumeli, s tem je tudi rešeno reško vprašanje. Sporazum je sledeč: Italija izvrši napram Jugoslaviji vse določbe rapallske pogodbe. V smislu teh določb dobi Jugoslavija Delto, Baroš in Bankino. Meje se zvedejo strogo po rapalski pogodbi. Jugoslavija pušča Italiji proste roke v vprašanju ureditve reške države, Italija pa dovoljuje, da vzame Jugoslavija reško pristanišče za 50 let v zakup. Med obema državama se uredijo s posebnimi pogodbami gospodarska in politična vprašanja.

Omiljenje šolske postave v Italiji. Italijansko naučno ministrstvo je izdalo določbo za tujerodne pokrajine glede ljudskošolskega pouka, ki odreja za prvi razred ljudskih šol pouk v vseh učnih predmetih v materinščini, dočim je za učni jezik od drugega do petega razreda določena italijanščina, materinščina pa je ostala pomožni jezik pri pouku v vseh teh razredih. S to uredbo je vsaj nekoliko popravljena krivica, ki je uvajala že v prvi ljudski razred italijanščino.

Na Poljskem nekaj kuhajo. V Varšavi je bilo v nedeljo aretiranih 14 članov neke tajne fašistovske organizacije. Med aretiranci je nekaj generalov in visokih osebnosti. Aretacija ima popolnoma politično ozadje in jo je odredil generalni štab. Gre tukaj za obnovljenje monarhije.

Veliko fašistovsko zborovanje v Rimu. Za 28. januarja t. l. je Mussolini sklical v Rim veliko fašistovsko zborovanje, katerega se bo-

bo udeležili fašistični činitelji iz vseh panog javnega življenja. To bo največje in najvažnejše fašistovsko zborovanje po revoluciji. Z veliko napetostjo pričakuje javnost Mussolinijevih izjav na tem zborovanju. Listi ugibajo, da bo zbornica še pred tem zborovanjem razpuščena in da bodo fašisti na svojem zborovanju določili svoje smernice za volitve. Volitve spomladi so gotova stvar.

Anglija. 8. t. m. je imel angleški parlament prvič po volitvah svojo sejo, pri kateri je bil izvoljen za predsednika dosedanji predsednik Whitter. Po izvolitvi predsedstva se je parlament za en teden odgodil in se 15. t. m. s prestolnim govorom zopet otvoril. Prestolni govor omenja prijateljske odnose z vsemi državami, ki se bodo posebno z Ameriko še poglobili. Dalje naglašja, da je treba urediti delavsko vprašanje in odpraviti brezposelnost. Parlament se bo moral v bodoče baviti s predlogom o zaščitni carini. Skoro vsi govorniki so izjavili, da vlada ne vživa zaupanja volilcev. Govornik delavske stranke je napadal vlado, ker dopušča, da Francija posojuje denar mali antanti, dočim Anglija odplačuje dolgove Ameriki. Francija vodi politiko, ki pelje v pogubo, obnaša se za Anglijo zelo poniževalno. Z gotovostjo se lahko trdi, da bo morala Baldwinova vlada odstopiti in spodnja zbornica odgoditi do sestave novega ministrstva, ki ga prevzame delavska stranka s podporo liberalcev, ki se sicer ne bodo vezali, pač pa vlado podpisali.

MI IN ONI

Südmarka v letu 1923. V „Südmärk Bundeszeitung“ čitamo poročilo o delovanju Südmärke v preteklem letu. Za bedo v Nemčiji je nabrala 300 milijonov in preskrbela 800 otrokom oskrbo v avstrijskih deželah skozi počitnice. Pohvalno se izraža o „Grenzlandwoche“ v aprilu, ki je prinesel 70 milijonov za delovanje izven mej Avstrije. Taki tedni za zbiranje za zaslužnjene brače v nasledstvenih državah se bodo vsako leto ponavljali. Za zelo potrebno obrambno delo v slovenskem delu Koroške so se nakazale Heimatdienstu znatne svote. Poleg tega vzdržuje 300 knjižnic, od teh je bilo lani 48 novo ustanovljenih. Končno pravi, da se o mnogih nalogah obrambnega dela ne more javno razpravljati. Razumemo.

4 milijarde potrebuje Schulverein letos za zgradbo 6 novih šolskih poslopij ob jugoslovanski meji za nemške (!) otroke. Nove šulvereinske šole dobe med drugimi tudi Potoče, Suha in Kazaze. Plačati ima še šolo v Ljubelju in zgotoviti ono v Področčici.

DOMAČE NOVICE

Novo postavo o šolskem nadzorstvu (Schulaufsichtsgesetz) pripravlja koroški deželni zbor. Načrt za to postavo je izdelan in pride najbrže že v prihodnjem zasedanju v razpravo. Dasi se od starega zakona ne razlikuje mnogo, moramo vendar opozoriti na način, kako se volijo po tej postavi ljudski zastopniki v šolske korporacije. V deželni šolski svet odpošlje deželni odbor šest članov na podlagi preprocionalnega volilnega reda, to je, vsaka stranka jih dobi sorazmerno s številom njenih glasov. Tudi v celovski mestni šolski svet odpošlje občina štiri člane, ki jih je določiti po razmerju volilnih števil, kakor so jih dobile stranke pri zadnjih občinskih volitvah. Ta način, kako se naj izvrši imenovanje ljudskih zastopnikov v šolske oblasti, je brezdvomno najbolj pravičen, pa tudi enostaven in odgovarja povsem demokratičnim (ljudovladnim) načelom republike. Toda, kar je smatral pravni odsek za deželni in mestni šolski svet za dobro in potrebno, je zavrgel pri sestavi okrajnih šolskih svetov. V le-te naj bi se po novem zakonu ne imenovali zastopniki — štirje po številu — na podlagi proporca zadnjih občinskih volitev, marveč naj bi jih volil zbor županov dotičnega okraja, slično kakor po starem zakonu. Ta „izjema“, ki jo je napravil pravni odsek v načrtu okrajnih sol. svetih, je tako očitna, da se mora človek nehoti vpra-

šati: Čemu to? Čemu je predviden za določitev zastopnikov občin v okrajne šolske svete drugi način, kakor za deželni in mestni šolski svet? Kdor količkaj pozna omejene koroške razmere, mu bo takoj jasno, da je naperjen ta „volilni sistem“ edinole proti Slovencem. S tem se namreč hoče preprečiti, da bi dobili v okrajne šolske svete tudi mi svoje prisednike, do katerih imamo na podlagi proporcionalnega volilnega reda neoporočno pravico. Sicer smo docela prepričani, da bi zakon o šolskem nadzorstvu v tej obliki zvezna vlada itak zavrnila, vendar je tudi potrebno, da se rešitev tega vprašanja ne izgubi iz vidika.

Medgorje. (Pošta.) Ali je še kje občina, ki obsega 2 župniji in šolo in ima le dvakrat na teden pošto! Zvišale so se pristojbine in vendar se pri nas poštna razmere niso zboljšale. Kraji brez uradov dobivajo do trikrat na teden pošto dostavljeno, dočim romajo do nas pisma od blizu po 8 dni in ležijo pri poštni nabiralnici, dočim ne greš po nje; da bi prenašali pošto šolarji, je pač dvomljive vrednosti. Navadno pridejo novice zastarane in različna naznanila prepozna. Radi se ponašamo z naprednostjo, ali tukaj ne bo na meštu. Sino še daleč od bolj-ših časov pred vojsko, kar se tiče naše pošte. Še imamo upanje, da poštna uprava zboljša plačo poštnemu selu in tako omogoči trikratno pošto na teden in da se ista dostavi in na več krajih lahko v nabiralnike odda.

Pliberk. V nedeljo dne 30. dec. se je vršil tukaj politični shod, na katerem je govoril čg. župnik Starc iz Hodiš. Gospodu govorniku smo za njegov aktualni govor hvaležni in želimo, da bi še večkrat prišel med nas.

Škocijan. Leto 1923 za našo župnijo in okolico ni prineslo posebnih dogodkov. Hudih nesreč smo bili kolikor toliko obvarovani, letina je bila tudi pri nas dobra. Prav je, da se vsaj nekoliko zacelijo rane, ki so nam bile vsekane prejšnja leta vsled črva in suše. Elektri-ka je večinoma plačana; ravno zadnji čas je bil, ker zdaj je huda za denar; kmečki pridelki, razven v svinjereji razmeroma daleč nimajo iste vrednosti, kakor so drage kmetove potrebščine. Kmete, ki niso sproti plačevali bolniške blagajne za kmečke posle, je močno zadel plačilni nalog, ki so ga dobili za božično voščilo. Da bi gospodar moral plačati z bolniško zavarovalnico za posle in tuje ljudi, ki pri njemu delajo, je kolikor toliko umljivo, da bi pa moral postavno prisiljen plačevati za domače, za otroke, pa je res preveč huda zahteva. Saj morajo itak stariši v boleznih oskrbeti otroka. Ima pač, kakor vsaka stvar, tudi ta postava svojo solučno, a za današnje v gospodarskem oziru težavne čase močno senčno stran. Isti kmet, ki mora za svojo deklo plačevati ogromne stroške za bolnišnico, pa deklo ni imel zavarovane, se gotovo zdaj kesa, da sproti ni plačeval. Za novo leto so mu zdaj poslali iz Celovca plačilni nalog bolniške blagajne, od 1./IX. 1922 do 1./I. 1924 in povrh še mora poravnati več milijonske stroške narastle v bolnišnici. Taki udarci pa danes, ko je denar postal zelo drag, močno bolijo. Kaj bode, ako pojde tako naprej, se vprašajo naši možje večkrat. Odgovor: Kmet, ki je lahko-mišljen, ki se udaja lenobi in pijančevanju, je zgubljen. Gospodar pa, ki je trezen, delaven, ki napreduje s časom in je dovzet za pravi gospodarski napredek, povrh pa še spolnjuje svoje verske dolžnosti, bo kljub strašni operaciji, kateri se mora podvreči cela država, preстал. Seveda mora kmeta, ki se sam trudi noč in dan, ščititi tudi država. Ali ni v Avstriji krivično, ako se zavaruje industrija z varstveno carino (Schutzzoll), kmečki pridelki, živino in žito pa se uvažajo z malenkostnimi stroški k nam iz sosednjih držav. Seveda morajo državniki ublažiti gospodarske težkoče, ki so se urinile pri sklepanju mirovnih pogodb s sosedmi. Kmečke organizacije, gospodinske in gospodarske in tudi že ljudska šola, morajo vcepiti kmečki mladini stanovski ponos, da se kmečkega in poselskega stanu ne sramuje in veselje do dela, — vesti nam tudi manjka — da si vzgojimo dovolj pridnih hlapcev in dekel, katerih pri veliko kmetih tako močno primanjkuje. Povsod, povsod se vrivajo ljudje, samo kmečki kruh in stan se zaničuje. Ta pot pelje v pogubo.

Sele. Velika nesreča se je prigodila v petek 11. jan. v Zvrh. Kotu. Posestnik Janko Kelih, pd. Zvrh. Mlečnik se je napotil zjutraj zgodaj s sinom Ivanom in hlapcem Jožefom Travnikom voziti hlode. Malo pred Gornikom se utrga nad njimi na strmem pobočju velikanski snežen plaz in nese gospodarja in hlapca bliskovito navzdol ter ju pokoplje kakih 100 korakov nižje v snegu, enako tudi oba vola z vprego. Sina Ivana, ki je šel s konjem spredaj, je zračni pritisk sicer vrgel na tla, a ga plaz ni dosti dosegel, da se je mogel takoj dvigniti in iskati ponesrečence. Pomalem je priklical pomoč in posrečilo se je čez eno uro najti in izkopati očeta še živega en meter globoko iz snega, hlapec pa je bil zakopan na drugem kraju blizu tri metre globoko in se je zadušil, predno so ga mogli najti. Konj je rešen, oba vola pa so izkopali iz snega šele popoldne. Take nesreče od plazov ljudje že davno ne pomnijo. Hudi udarec za gospodarja v teh trdih časih! — Isti dan popoldne je po nesreči spravi 13letni Francej Pristovnik, pd. Husov, desno roko med kolesje slamoreznega stroja, ki mu je poškodovalo tri prste. Prepeljali so ga v bolnišnico v Celovec.

DRUŠTVENI VESTNIK

Vsem slovenskim katoliškim izobraževalnim društvom!

Odbornike slovenskih katoliških izobraževalnih društev prosimo, da nam pošljejo letno poročilo o delovanju svojega društva v preteklem poslovnem letu. Posebno prosimo za sledeča poročila: Koliko članov je imelo društvo, koliko sestankov je imelo društvo in kaj se je na društvenih sestankih razpravljalo, če in koliko večjih prireditev je imelo, če se je v društvu kaj važnejšega sklenilo, o čemer Zveza še ni obveščena, koliko in katere odseke ima društvo in kako visoka je članarina, ki jo plačujejo društveniki? Poročila pošljite na naslov: Slov. kršč. soc. Zveza za Koroško, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.

Odbor „Slov. kršč. soc. Zveze za Koroško“.

Pliberk Kat. slov. izobraževalno društvo vabi k rednemu občnemu zboru, ki se vrši dne 27. t. m. ob 9. uri popoldne, vse člane in članice. Pridite v obilem številu. Odbor.

Dobrla vas. (Igra.) Katoliško slovensko izobraževalno društvo v Dobrli vasi priredi na svečnino, dne 2. svečana ob 3. uri popoldne v svojih društvenih prostorih igro „Fabiola in Neža“.

GOSPODARSKI VESTNIK

Dunajska blagovna borza. Žito za kg: pšenica 3225—3275, rž 2775—2825, ječmen 3000 do 3500, koruza rumunska 2900—3000, oves 2400—2500, ajda 2400—2500, proso rumunsko 2000—2300, kaša 4700—5200, fižol 6100—6500, grah 4000—5500, leča 5300—5800 kron. Krma za q: lucerna 120—200.000, sladko seno 120—180.000, kislno seno 100—120.000,

otava 120—170.000, detelja 210—220.000, slama 100—120.000 K. Mlevski izdelki: pšenični zdrob 6200—6300, koruzni zdrob 3900 do 4000, pšenična moka „0“ 5700—5800, moka za kuho 5050—5150, krušna moka 4000—4200, ržena moka 4250—4350; pšenični otrobi 1300 do 1350, rženi otrobi 1200—1250 K za kg.

Dunajski trg. Živina: voli 12.100 do 18.000, biki 12.500—17.000, krave 12—15.000, svinje mesne 23—27.000, pitane 22—26.500 K za kg žive teže. Mes o: goveje 16—42.000, telečje 26—44.000, zrezek 50—70.000, svinjsko 32—48.000, povojeno 32—50.000, ovčje 18.000 do 28.000, konjsko 18—22.000, slanina 28.000 do 32.000 K za kg. Sadje: jabolka 3500 do 10.000, orehi 12—14.000, zluščeni orehi 36.000 do 46.000, zluščeni lešniki 26—32.000 K za kg. Jajce komad 2200—3000 K. Sirovo maslo 40—60.000, čajno maslo 70—80.000, svinjska mast 34—38.000, ameriška 28.800—30.000, rastlinska mast 22—25.000, jedilno olje 22.000 do 28.000 K za kg. Perutnina komad: kokoši 32—45.000, golobi 10—12.000 K. Zaklana perutnina: kokoši 32—48.000, kapuni 54—60.000, race 32—40.000, gosi 24—38.000, gosja mast 45—50.000 K za kg. Zelenjava: krompir 1600—2400, zelje 2000—2500, hren 10—20.000, kislno zelje 2800—3200, čebula 1400—2000, česen 2400—4000 K za kg. Konji: lahki vprežni 2—6 milijonov, težki vprežni 5—10 milijonov, kočijaški 4—8 milijonov K; za klanje 6—11.500 K za kg žive teže.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Poštni štrajk je napravil 614 milijard škode. — Predsednik Združenih držav je izjavil, da je nasproten vsakršnemu priznanju ruske sovjetske vlade, dokler ne dobi ta vlada zaupnice celega ruskega naroda potom ljudskega glasovanja. — Francoska je odpustila v letih 1922—23 68.100 državnih uradnikov. — Dr. Seipel se je izrekel proti reformi zakonskega prava. — Brezposelno podpora je vživalo na Koroškem od 30. dec. do 5. jan. 1845 oseb, 176 več kot prejšnji teden. — Na progi Radzivillov—Stolbunow na Poljskem sta zadela skupaj dva osebna vlaka, pri čemer je bilo 14 oseb ubitih, 39 pa ranjenih. — V dunajskem krematoriju se je v teku enoletnega obratovanja sežgalo 884 mrličev. — Od 5. do 12. t. m. je vživalo brezposelno podpora 1978 delavcev, prirastek 134 oseb. — Obtok bankovcev znaša pri nas 6,809.629,507.000 K. — Jugoslovanski proračun za l. 1924—25 je uravnovesen. — Povodom povorke v Itzehoe pri Hamburgu ob priliki proslave proglatitve nemške republike je vrgel med manifestante nekdo ročno granato, ki je ranila 14 oseb. — Nove znamke po 10.000 K pridejo polagoma v promet. — Hudi potres na Japonskem je ponovno napravil ogromno škodo in zahteval obilo človeških žrtev. V Jokohami je porušeni nad 600 poslopij. Železniške zveze so pretrgane, mostovi porušeni, nekje je cel vlak padel v vodo.

Borza. D u n a j, 21./I. Dolar 70.860, bolgarski lev 478, milijarda nemških mark 15,20, funt šterling 296.400, franc. frank 3065, lira 3070, dinar 815, 10.000 poljskih mark 63, rumunski lej 348, švic. frank 12.160, češka krona 2037, ogrska krona 1,82 avstr. kron.

Curih, 21./I. Avstr. krona 0,0081½, franc. frank 25,35, lira 25,07, dinar 6,60, češka krona 16,80, ogrska krona 0,0206 cent.

Za tiskovni sklad so darovali:

Müller Gašpar 2000; mesto venca na krsto pokojnega M. Škofiča 20.000; Šmartno: Vidman Marija 2000, Hebjajn Marica 4000; Wieser Janez, Slov. Plajberk, 10.000; Kometter Val., Borovlje, 25.000; Vauti Alojz, Sele, 75.000; Boštjančič Šimen jun., Št. Vid v Podjuni, 2000 kron. Vsem darovalcem najsrčnejša hvala.

Listnica uredništva.

Št. Vid. Prihodnjič. — Pozor, Škocijonarji! Brez podpisa v koš.

Občinski tajnik

z 10 letno službo, dobrimi spričevali, obeh deželnih jezikov v besedi in pisavi zmožen, išče službo s takojšnjim nastopom ali pa s 1. februarjem 1924.

Naslov pove uprava lista.

VABILO.

Bralno društvo v **Skocijanu** ponovi dne **3. februarja pri Rušu v Samožni vasi** tik Škocijana igri:

Razvalina življenja

in

Kakšen gospod — tak sluga

Prijatelji poštene zabave prisrčno vabljeni.

7

Odbor.

Vabilo.

Izobraževalno društvo v **Št. Jakobu v Rožu**

ponovi v nedeljo dne 27. januarja t. l. v svoji društveni dvorani (poleg župnišča) na splošno željo veseloigro v treh dejanjih

Moč uniforme

Začetek točno ob 3. uri popoldne. (Sodeluje orkester Fr. Ravter-ja) Udeleženci iz oddaljenih krajev se lahko vrnejo z večernim vlakom! — Vsi prisrčno vabljeni!

Odbor.

5

Vabilo.

Katoliško slovensko izobraževalno društvo za Vogrče in okolico priredi v **nedeljo dne 27. januarja ob 3. uri popoldne pri Kofu** svoj letni

občni zbor

z igro

Fabiola in Neža.

Prijatelji društva, pridite polnoštevilno!

8

Vabi odbor.

Naša draga

Danica

je dne 18. januarja 1924 preminula.

Pogreb naše nepozabne edinke bo v nedeljo dne 20. januarja ob 1/3 17. uri iz mrtvašnice mest. pokopališča v Pobrežju v rodbinsko grobnico.

Maše zadušnice se bodo brale v Mariboru in Celovcu.

Maribor, dne 19. januarja 1924.

Filipina dr. Müller-jeva, roj. Firbas, mati
Rozina Firbas, Anna Müller, stari materi

Alice Decker, roj. Firbas, teta.

Prosimo tihega sožalja.

dr. Fero Müller, oče
dr. Franc Firbas, stari oče

Posebni parte se ne bodo izdali.

Mest. pogreb. zavod — Maribor.

6